

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. III. An & Quando, seu Qualiter Obliget præceptum Eleemosynæ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

mona iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant vos, secum videlicet, in æterna tabernacula. Quibus accedit labor spiritualis in Concionibus, Catechismis, Confessionibus, ægrotorum visitationibus & similibus obsequijs spiritualibus, pro quibus sustentatio corporalis merito exigitur, danda præsertim per modum eleëmolyne.

30. Quid de mendicis validis censendum.

Pauperes autem validi, qui possent se laborando sustentare, solumque mendicitatem exercent, ut desidiosè vivant, sunt indigni & privandi eleëmolyinis (quibus abutuntur ad suam ignaviam, aliæque vitia) meritoque exterminantur à republica, cui talis hominum fax est maximè nociva. Supposita tamen gravi vel extremà necessitate præsentis contingere potest obligatio eam tollendi.

31. Quid de extraneis.

Extranei per se loquendo non sunt quoque à communi charitate in casu necessitatis excludendi. Quia nihilominus singulis communitatibus incumbit sua obligatio quoad indigenos & ex promiscua extraneorum plerumque vagabundorum & vitij abundantium mendicatione, nata sunt gravia sequi mala reipublicæ, varia circa hos & mendicantes validos providè sanxerunt Belgii Principes, quæ vide apud Zyppaum l. 11. Notit. Juris Belgici Tit. de Mendicantibus validis, & in Codice Belgico V. Aelmoessen &c. Nec est periculum lædendæ charitatis, si salubres institutiones & fundationes rectè observentur. Quo in genere mirè elucet Respublica Antwerpensis. Non sunt tamen facilè, seu sine fundamento sufficienti judicandi pauperes nobis occurrentes, quasi sint de genere vagabundorum, & eleëmolyinis indignorum hominum; ne fiat eis injuria.

32. An sicut paupertatis titulo eleëmolynam accipiens, eam faciat suam.

Dubitatur autem, an qui fito paupertatis titulo eleëmolynam accipiat, faciat eam suam. Affirmat Lessius Ed. 2. de Just. c. 18. num. 132. Coninck l. 27. dnb. 6. post Sorum l. 9. de Just. qu. 7. art. 3. sub finem. Et si debeat talis juxta omnes insinuare deceptionem, vel saltem pecuniam restituere, ratione scilicet fraudis commissæ, non autem juxta ipsos directè defectu dominii. Communis nihilominus sententia Scoti 4. d. 15. quæst. 2. art. 3. Angeli, Adriani, Navarri &c. tenet talem nequidem suam facere eleëmolynam: eò quod sit error in substantia actus, consistentis non in nuda Physica positione pecuniæ v.g. in manu alterius, sed in manu pauperis; aliàs enim non est vera eleëmolyna, utpote non consistens sine paupertate accipientis; quæ tantum intenditur, non autem alia aliqua donatio. Solum itaque est putata eleëmolyna, apud Deum ratione affectus æqualis valoris, quemadmodum si quis putans dare panem daret lapidem. Aliud est de simulatione sanctitatis, utpote non spectantis ad sub-

stantiam eleëmolyne, uti spectat paupertas. Aliud item est de contractu matrimonii cum sterili v.g. quæ putatur fecunda: fecunditas enim non pertinet ad substantiam contractus matrimonialis, sed mutua corpora habilia ad copulam per se generationi aptam. Debetque restituito fieri, sive Domino (quod securissimum est) quoniam mansit res ipsius, sive (ut putat Vasquez & alii) alijs pauperibus, eò quod voluntas Domini fuerit rem abdicare & pauperibus dare, in qua voluntate perseverare censetur.

Pætes, quibus pauperibus danda sit eleëmolyna, cujus distributio est commissa executoribus testamenti vel fundationis? Resp. servandum esse tenorem testamenti, seu ultimæ voluntatis. Unde si testamentum vel fundatio determinet pauperes certæ civitatis vel Parochiæ, vel pauperes certæ qualitatis, v. g. qui verecundi seu domestici dicuntur, vel accurrentes ad portam testatoris &c. non possunt assumi respectivè pauperes alterius civitatis vel Parochiæ, publicè mendicantes, existentes in hospitali &c. Si deterpiuntur sex pauperiores, debent iidem juxta dictamen syncerum facti examine seligi. Alioquin si nil sit determinatum, possunt seligi pauperes ad nutum, etiam sub his comprehendendo Monasteria, præsertim mendicantium religiosorum, immo secluso omni dolo ipsi conlanguinei executorum verè pauperes. Quare consequenter etiam ipse distributor, si verè pauper est, potest sibi, sicut alijs pauperibus, eleëmolynam applicare; non solum si paupertas sit testamento posterior, vel testatori fuerit ignota; sed etiam si præcesserit & fuerit nota. Alia pauperum personarum genera, quibus hujusmodi bona distribui possunt, citatis Molina, Reginaldo & alijs spectat Bassaus in Supplem. V. Eleëmolyna numero 10.

33. Quid incumbit executoribus ultima voluntatis in distribuendo pauperibus.

QUESTIO III.

An Quando, Seu Qualiter obget præceptum Eleëmolyne?

LEEMOSYNAM esse præceptam, in certo scilicet tempore vel circumstantijs, patet ex sententia Christi judicis, in ejus observantia deficientes damnantis, Matth. 25. Ne maledicti &c. Esurivi enim & non dedisti mihi manducare &c. Et I. Joan. 3. dicitur: Qui habuerit substantiam hujus mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauserie visceres suas ab eo: quomodo charitas Dei manet in eo? manere autem ipsa posset, si defectus non foret mortalis. Et Eccli. 29. Propter mandatum assume

34. Eleëmolynam esse in præcepto ostenditur.

Qu. II. An, Quando & Qualiter obliget Præceptum Eleemos. 227

assume pauperem &c. Idem tradunt & exaggerant Patres, & Theologi. Radix autem hujus obligationis (quæ est juris naturæ) est præceptum diligendi proximum, utique in necessitate constitutum, non linguâ seu verbis, sed opere & veritate.

35. In extrema necessitate esse obligationem justitiam, quo fundamento nonnulli existimaverunt.
Nonnulli insuper (intet quod referuntur Cajetanus, Arragon & alii) putant in extrema necessitate obligationem dandi eleemosynam esse de rigore justitiæ: tum quia Patres passim comparant peccatum hoc furto, ac rapinæ, asseruntque hæc bona hujusmodi aliena, scilicet ipsorum pauperum: prout inter alios pluribus exaggerat Basilius Homil. 6. ad Popul. in illud Luca 12. *Destruam hanc domum meam.* Similiter tradit Augustinus in illud Psalm. 147. *Confortavit seras portarum tuarum.* Tum quia in tali necessitate omnia sunt communia, adeo ut in divisione bonorum jure Gentium introductâ censetur casus iste exceptus, in quo proinde potest indigens ea surripere, & judex à detentore auferre, pauperique tribuere.

36. Communitas nihilominus sententia (quam tenet Joannes Medina, Navarrus, Lorca, Suarez, Vasquez, Bonacina, & alii passim obvii) asserit esse obligationem solius charitatis. Ratio est: quia etsi potuisset Deus concedere dominium rerum divitibus eâ conditione, ut desineret hoc ipso, quo quispiam ijs extremè indiget, ista tamen conditio non inest ex natura rei, sed oriretur ex positiva Dei voluntate, de qua non satis constat, sed solum de obligatione charitatis. Hanc quoque conditionem fuisse in prima rerum divisione appositam jure gentium, similiter non constat, sed solum, quod possidens obligatus sit ex charitate impendere indigentibus necessaria. Aliunde autem constat divitem esse absolute Dominum rerum tamquam suarum; quod ipsum per alterius indigentiam privari, foret clare ostendendum. Confirmatur: quia par est obligatio succurrendi proximo extremè indigenti, e.g. aliâ submedico per actionem personalem, puta porrectionem manus: & tamen id omittens non peccat contra justitiam. Neque enim amittit dominium actionum suarum, sitque eatenus servus indigentis tamquam Domini. Accedit, quod negligens dare eleemosynam non cogatur ad restitutionem.

37. Locutiones quædam Patrum exponuntur.
Patres autem per quamdam exaggerationem locuti sunt, vocantes furtum, & rapinam, & alienum quod daretur, cum sit alteri debitum ex charitate; ut inculcent gravitatem peccati immisericordiæ. Unde etiam loquuntur indistinctè de gravi & extrema necessitate: cum tamen in sola extrema posset esse obligatio justitiæ. Quod verò in extrema necessitate dican-

tur omnia communia; est; quia fas est pauperi usus rerum proximi, eo, si obstat, irrationabiliter vitio. Propter quod judex posset nolentem cogere, uti & potest alias leges à justitia distinctas observandas curare.

Obligatio porrò præcepti eleemosynæ locum habet in sola necessitate, ut apud omnes constat. Sed ut sciatur, qualiter & in qua necessitate vigeat, distinguenda est in primis triplex necessitas. Prima est extrema, quando imminet periculum mortaliter certum securitæ mortis ex indigentia, nisi tu succurras; esto nondum adsit mortis articulus, in quo mali sublatio esse solet ferè impossibilis. Cujus signum sufficiens habetur; non ex solo testimonio mendicitati assuetorum (quod suspectum plerumque est) sed Pastoris aut alterius Ade digni, asserentis sibi probè factò examine perspectam esse familiæ incediâ tabescentis necessitatem. Secunda est gravis, quando est probabilis conjectura de periculo vitæ, aut (quæ necessitas vocari solet quasi extrema) evidens periculum alterius notabilis incommodi, morte inferioris. Aliqui paulò aliter explicant. Tertia communis; quam communiter patiuntur pauperes; signanter mendici, qui non sine aliqua difficultate alimenta, & tegumenta, quibus indigent, acquirunt.

38. Distinguenda insuper sunt bona, dum quaeritur ex quibus eleemosyna fit facienda. Alia enim sunt necessaria; alia superflua. Priora, alia sunt necessaria vitæ, quibus ipsi nimirum indigemus ad sustentationem nostram aut familiæ quoad alimenta & tegumenta: alia sunt necessaria personæ seu statui, sine quibus non possumus vivere congruenter statui nostro. Superflua verò, alia superfluum naturæ seu vitæ, alia insuper statui conferendo. Quæ non consistunt in indistinctibili, sed more in moralibus consueto habent quamdam latitudinem, sic ut quis pluribus additis non censetur habere statui superflua, etsi ijs detractis adhuc possit vivere quodammodo satis decenter secundum suum statum, dummodo non habeat divitias proborum judicio: pro suo statu excessivas. Nec solum ratio præsentis temporis, sed & futuri seu impendentis est spectanda, v.g. sustentatio, & locatio, dotatio prolium parvularum postquam adoleverint, providentia in futurum pro morbo vel senio, pro quo alioquin non sufficerent ordinarii proventus spectatâ ratione statûs. Immo juxta plures Doctores etiam spectari potest status altior (dummodo probabiliter sit imminens) ad quem ordinatè quis aspirat. Idem cum proportionem dicendum est de superfluis ad vitam.

38. Necessitas corporalis alia extrema, alia gravis, alia communis.

39. Bona alia sunt necessaria vitæ, alia statui.

39. Similiter alia sunt superflua vitæ, alia statui. Hæc qualiter quamdam latitudinem habeant.

40. *Que causa
rela adhi-
benda.*

Cavendum tamen, ne in hujusmodi avaritia vel ambitio depravet judicium; quod ne fiat, consultò auctulandum opinioni proborum indifferentium. Unde non est procedendum juxta abulum luxuriantium in divitijs & vanitatibus hujus corruptissimi sæculi, ubi quidquid libet, licet, & præ abundantia pecuniarum quisque excellere cupit; sed juxta morem eorum, qui in eodem statu honorabiles in ratione domestica & æconomica proborum judicio habentur, id est, qui nec excedunt, nec deficient in ijs, quæ ejusdem sortis homines judicio proborum facere solent. Aliàs sanè vix ulus reperiretur, qui habeat conservationi status superflua, cuius splendorem & pompam plerique indiscretè ultra qualitatem dignitatis suæ adaugent, immo ultra facultatem virium suarum. His præmissis.

41. *Obligat
præceptum
Eleemolynæ
in extrema
necessitate.
Immo & in
gravi.*

Constat in primis apud omnes obligare præceptum eleemolynæ in extrema necessitate: si enim ne quidem tunc obliget, numquam obligabit, cum numquam sit potior ratio obligandi. Idem cum communi sententia dicendum est de necessitate gravi: nam charitas dicitur me debere quantum comòdè possum avertere grave malum aut damnum proximi. Deinde Scriptura inculcans præceptum eleemolynæ loquitur velut de re frequenter obvia, cujus neglectu plurimi in die judicii condemnationis sententiam referent: cum tamen extrema necessitas sit rarior. Apostolus quoque 1. Joan. 3. statuit solum hanc conditionem: *Qui videt fratrem suum necessitatem habere, utique etiam gravem, scilicet famis, indumenti aut alterius rei.*

42. *Quando
alius non
credatur
succursurus.*

Et quidem hæc obligatio non currit, quando omnino creditur alium fore necessitati succursurum. Quòd si tamen alii non faciant, aut facturi non præsumantur, tu teneris: immo in defectum aliorum quilibet tenetur, & si necessitas non tollatur, quilibet graviter peccat, uti cuique mandatum est de tali proximo. Neque ab hoc subsidio exculantur, qui Monasterijs aut templis eleemolynas extra similes necessitates supererogatoriè & meritoriè distribuant; quin præceptum hoc charitatis (quod operibus charitatis voluntarijs in quacunque pias causas factis præferendum) dum alius non est, qui de facto succurrat, implere debeant, succurrendo pro suarum facultatum qualitate. Unde S. Elizabeth vidua dicere solebat prius esse providendum templis vivis (intelligebat egenos) quam mortuis.

43. *Quis ordo
inter indi-
gentes in
necessitate
servandus.*

Inter ipsos quoque pauperes est servandus ordo charitatis, ut extremam necessitatem habens præferatur patienti gravem, & hic patienti communem: propinquior item præferatur remotiori, justus peccatori, fidelis infideli &c. conformiter ad dicta *disp. præced. quæst. 8.* Cessat præterea obligatio, quando succurrere non possum nisi

cum æquali meo incommodo, puta si sim in simili necessitate, aut alteri succurrendo in similem incidere.

Nec refert, quòd 3. Reg. 17. neque Elias petendo, neque mulier Sarephana dando necessaria propriæ vitæ & filii peccaverint: sperabat enim illa, & futurum noverat Propheta, quòd non auferret sibi aut filio mater, quod Eliæ dabat, sed magis conferret.

Itaque proximo constituto in extrema necessitate est obligatio succurrendi de naturæ superfluis & statui necessarijs, quantum, nisi tu succurras, præ inopia moreretur, ut censent Doctores passim. Tunc enim locum habet illud ex *Ambrosio* (in quo tamen non inveniri, sed apud *Anselmum*) advertitur in Notis ad canonem citadum) relatum c. *Pasce. d. 86. Pasce fame morientem: quisquis enim pascendo hominem servare poterat, si non pavisti, occidisti.* Ratio est: quia necessitas extrema naturæ præferenda est juxta regulam charitatis conservationi necessariorum ad statum. Unde id ipsum vellemus nobis præstari in simili necessitate constitutis. Ipsi quoque necessitate hujusmodi constricti possunt & tenentur necessitatem suam sublevare, etiam clam capiendi sibi necessaria, si aliàs habere nequeant.

Advertit tamen *Malderus g. 32. a. 6. dub. 2. in sine pauperes* in locis publicis ad mendicandum expositos, signaque extremæ necessitatis exhibentes, rariùs illam pati, sic ut teneamur de necessarijs ad statum subvenire; sive quòd frequenter necessitates hujusmodi ostententur cum nimia exaggeratione, & interdum etiam simulentur; si ve quòd ab alijs citra hujusmodi incommodum juvandi esse præsumantur. Divina quoque pietas providit, ut rariùs occurrant eujusmodi extremæ necessitates, quibus non nisi cum detrimento necessarij status subveniri possit: paucis enim solet posse necessitati extremæ obviari.

Advertit etiam *Coninck disp. 27. dub. 8. n. 134.* & alii, exculari ab hæc obligatione illum, qui non potest succurrere, nisi cum plena eversione sui status: eò quòd charitas non obliget respectu proximi cum detrimento proprio respectivè gravi; quale supponitur in præsentibus, ob quod nec propriam vitam teneor conservare cum eversione status & subsequenti vitæ miserâ (propter quod nec opes omnes debet quis expendere in curanda propria infirmitate) aut etiam mendicitate mea vel meorum. Estque utilis reipublicæ, quòd Nobilis retineat statum, quam quòd privatus pauper vitam aliàs ad breve tempus prolongandam finiat. Quòd idem *Coninck n. 143.* extendit ad opulentas divitias v. g. aliquot aureorum millia danda pro lytro innocentis captivi, eò quòd hæc obligatio foret nociva reipublicæ. Aliàs sanè (quod comuni

44. *In extrema
necessitate
succurrendum
pauperi
de super-
fluis natu-
ra.*

45. *Discutium
signum di-
gnoscendi
extremam
necessita-
tem.*

46. *An sit obli-
gatio suc-
currere cum
totali evec-
sione statu.*

muni sensui repugnāt) pauperi infirmo, qui omnino crederetur huiusmodi impensis posse curari, esset obligatio taliter succurrendi. Vide *Coninck*.

47. Non est præterea obligatio succurrendi ei, qui in penam delicti patitur extremam necessitatem. Est enim æquè aut magis utile reipublicæ ut fontes puniantur, quos proinde non tenetur sive privatus sive iudex liberare, immo nec ipsi fontes ad hoc tenentur, qui possunt utique se accommodare sententiæ, ac justam penam expetere vel amplecti.

48. Quod si proximus sit in gravi necessitate, obligor ei succurrere de superfluis statui, juxta communem de sententiam: his enim sine gravi incommodo carere possum, adeoque charitas obligat, ut de ijs succurram constituto in gravi necessitate. Deinde præceptum Eleemosynæ obligat juxta præmissa etiam extra extremam necessitatem; non autem potius, quam dum gravis est necessitas, & adluit huiusmodi superflua.

Quin immo necessitas famis, nuditatis aut similis potest esse adeo gravis, etsi nondum extrema, ut juxta *VViggers* q. 32. a. 6. n. 38. post *Vitoria*, *Sotum*, *Canum*, *Bannez*, quos allegat, teneatur quis succurrere etiam de quodammodo necessarijs ad statum, quibus absque notabili diminutione potest carere, vel quæ potest aliunde brevi refarcire.

49. Et quidem juxta *Lorca*, *Suarez*, *Coninck*, & alios quos citat & sequitur *Castro Palao* d. 2. p. 2. n. 14. attendendus est in gravi necessitate proximi status præsens, an scilicet absque notabili detrimento possit conservari, si succurratur proximo: eò quod si attendatur status futurus altior, rari forent obligati ad eleemosynas. Quod maxime locum habet in bonis Ecclesiasticis, utique non concessis, ut per illa pares viam ad statum altiorem. Et quidem horrendum iudicium ijs Prælati Ecclesiasticis fiet, quibus non est cura de angustias pauperibus, sed de augendo familiarum suarum & status splendore, cum maxima inordinum vanitate & secularium scandalo.

50. Quamvis autem non obligetur quis in gravi necessitate pauperum distribuere omnino necessaria ad decentiam sui status seu eum evertere: id tamen facere est valde laudabile, dummodo fiat sine præjudicio aliorum v. g. uxoris aut prolium. Est enim opus istud maximæ charitatis: quod adeo laudatur in S. Martino dimidiam partem chlamydis sibi ad decentiam vestitus necessitatis eroganti nudo pauperi. Præclara ejusmodi facinora etiam prædicantur in S. Elizabeth, & alijs Sanctis eleemosynarijs. Notabile valde, quod in vita S. Paulini Nolæ Episcopi legitur, eum, cum ab eo posceret vidua, ut filium redimeret, consumptis rebus omnibus in officio pietatis,

seipsum pro illo in servitutum tradidisse.

Quod denique attinet ad communes necessitates, est quoque juxta *Adrianum*, *Cajetanum*, *Bannez*, *Valentia*, *Bellarminum*, *Lorca*, *VViggers* & plurimos alios obligatio in ijs dandi eleemosynas de absolute superfluis, non ita quidem ut singulis subvenire teneamur (in quo hæc obligatio differt ab obligatione dandi in extrema vel gravi necessitate) sed ut pro qualitate facultatum interdum aliquas eleemosynas faciamus, juxta monitum *Tobia* cap. 4. *Ex substantia tua fac eleemosynam . . . quomodo potueris, ut esto misericors. Si multum tibi fuerit, abundanter tribue: si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri stude.* Obligationem hanc judicant Patres, valde exaggerantes tenacitatem habentium superflua (quorum eos vocant dispensatores) & tamen non succurrentium indigentibus; quorum esse huiusmodi superflua asserunt: & quidem si attentè legantur, apparent generaliter loqui de necessitatibus quam passim occurrentibus, quales sunt communes.

Ratio est: tum quia necessitates communes faciunt unam gravem reipublicæ, quam quilibet pro sua parte tenetur sublevare: tum quia si necessitatibus communibus non succurreretur, fierent ut plurimum graves vel extreme; quod quilibet debet avertere ex charitate, quando absque incommodo suo, quod merito censetur tale, id potest, prout supponitur in præsentibus. Unde etsi possint aliqui pauperes sine peccato præteriri, quibus facile potest eleemosyna dari, tamen tempore & loco debent aliquibus dari, sic ut sine periculo peccati mortalis nequeat formari propositum numquam dandi eleemosynam, nisi in extrema aut gravi necessitate. Idemque est, si consulto quis abstineat citra expressum propositum stabiliter ab omnibus huiusmodi eleemosynis. Quare tales homines sunt pijs exosi, & vulgo tamquam crudeles, inhumani & immisericordes audiunt; malumque exemplum ac scandalum præbent.

Nec refert, quod 2° *Cor.* 8. Apostolus solum det consilium Corinthijs ut abundantia eorum suppleat inopiam aliorum pauperum. Nam petebat collectam eleemosynariam pro fidelibus externis, existentibus scilicet Hierosolymis & in Judæa, quibus citra gravem saltem necessitatem non tenebantur Corinthii eleemosynas dare, satisfaciunt succurrendo pauperioribus concivibus de superfluis. Quamvis forsitan etiam ipsi non haberent passim superflua, sed solum haberent abundantiam majorem respectivè ad majorem inopiam aliorum. Præterea consilium interdum datur ab homine, qui vel non vult, vel non potest præcipere; etsi alioquin sit res à Deo præcepta; sicut ægro consultur medicina,

51. In necessitatibus communibus danda interdum eleemosyna de superfluis.

52. Probatur ratione.

53. Solvitur obiectio patitur ex 2° *Cor.* 8.

dicina, quam ex lege naturæ tenetur sumere ad sui curationem. Etiam consilium erat, non præceptum præbendi tam longum subsidium, quale præstiterant Macedones, ibidem ab Apostolo laudari.

54. *An exiãt medicum dare singulis & pluribus, an totum uni vel paucis.*
 Observandum verò dum communis est necessitas, communiter modicum pluribus distribuendum. Qui modus plura secum adfert commoda in cõmunitate, ideoque præstat illud non aboleri, sed præferri subleuationi perfectæ necessitatis paucorum: quamvis optimum sit, si vires surpetant hoc facere, & istud non omittere. Ubi tamen extrema vel gravis necessitas plurium iuvanda esse, nec modicum singulorum necessitates sublevarè posset, melius est (ut notat *Marchant Tom. 2. Tract. 2. Tit. 4. sect. 2. quest. 1. append. 2. prop. 5.*) uni dare quod prodest, quam in plures dispertiri, quod non prodest. Id tamen prudentiæ largitoris relinquendum est.

55. *Non est obligatio inquirendi necessitates pauperum.*
 Observandum quoque non esse generaliter divitibus in præcepto (quamvis quoad honestas præsertim familias secreto interdum angustiatas, sit saluberrimum consilium, observatum à Sanctis & insignibus Eleëmofynarijs) inquirere necessitate pressos, quibus subvenire possint; qui potius debent per se vel per alios necessitates suas pandere, uti etiam communis praxis docet. Nunquam enim aliud præceptum reperitur, quin potius si sonum litteræ spectemus, est sermo de necessitatibus visui seu sensui obvijs: *Qui viderit fratrem suum necessitatem habere &c. 1. Joan. 3.* Et in descriptione iudicii *Matth. 25.* reprobis se exculantibus: *Quando te vidimus esurientem &c. iudex arguit, quòd satis viderint ipsum esurientem &c. in pauperibus: Quando non fecistis uni de minoribus his, nec mihi fecistis.* Unde *Chrysostomus Homil. de divite Epulone ait: Ideo jacebat, Lazarus pauper, sub ianua, ne dices diceret: Non vidi, in angulo fuit, aspicerè non potui, nemo mihi nuntiabat &c.* Insinuans tacitè aliàs habiturum fuisse rationem se excusandi.

Limitatio quadam.
 Nihilominus juxta *Marchant Tom. 2. Tract. 2. Tit. 4. quest. 1. append. de Eleëmof. dub. 1.* qui habent in republica officium providendi pauperibus & miseris, tenentur juxta officii sui rationem de eorumdem paupertate & miseria inquirere. Et quidem specialiter id tradit *Bannez quest. 32. art. 6.* de Episcopis quoad pauperes sui Episcopatus, veluti qui sunt ad amplius quàm reliqui de populo obligati, tamquam patres spirituales suorum subditorum, quorum salus sæpe patitur propter egestatem: quod (ut ait) non minus facile potest fieri & cognosci per Parochos & alios pios ministros, quàm per fiscales cognoscantur delicta multis obnoxia, lucriumque apportantia. Certè ex Epistolis Pauli & alijs locis liquet, quàm

fuerint Apostoli (quorum Episcopi sunt successores) solliciti de fidelibus pauperioribus adjuvandis. Vereri potest *Bannez loco cit.*

Petes I. An sufficiat constituto in gravi aut extrema necessitate succurrere mutuum daplo, dilatà solutione vendendo &c? Afferit *Adrianus, Covarruvias, Navarrus, Toletus apud Castro Palao de Charitate disp. 2. p. 4.* Et accedunt *Vasquez O. pusc. de Eleëmofyna cap. 1. dub. 8. num. 54. Lessius lib. 2. de Just. cap. 16. dub. 1. num. 11.* consententes sufficere saltem, si quis succurrat, per mutuum datum sub conditione restituendi, si pauper ad lautiorè fortunam devenierit.

Verùm *Suarez, Coninck, VViggers, Bonacina, Castro Palao supra* & alii communius, meritò existimant requiri, ut eleëmofyna detur gratis re, & spe egeo: nomine enim eleëmofynæ (quam Scriptura aded præcipit & commendat) tantum intelligitur donatio gratuita. Unde præcipit Scriptura, non vendere, mutuare, sed dare eleëmofynam, retributionem à Domino expectando, pecuniamque pendendo. Præstatatur quidem mutuando aliqua gratia seu misericordia, sed non eleëmofyna propriè. Itaque debet subveniri necessitati modo debito juxta regulas charitatis, scilicet per eleëmofynam. Idem est sensus Patrum & piorum fidelium nomine eleëmofynæ præceptæ gratuitam donationem intelligentium. Unde Patres dicunt divites esse dispensatores bonorum superfluum, veluti quæ sint pauperum. Deinde per eleëmofynam debet sublevari inopia pauperis, quæ potius augetur per mutuum, aut venditionem creditò factam, dum re in necessitate consumptà nil restaret præter onus novum reddendi quod acceptum est.

Imponere itaque obligationem reddendi, qui non sine magna difficultate seu necessitate poterit restituere (si possit jam non est re & spe pauper) est contra charitatem, quæ obligat, ut (quod sine gravi incommodo fieri posse supponitur) pauperis extremam aut gravem necessitatem patientis miseria sine nova afflictione seu onere sublevetur. Estetque prædicta obligatio inutilis, quam non tenetur subire alter propter opus equid ex charitate sibi debitum.

Obligatio autem conditionalis in casu fortuito lautioris fortunæ (de qua non est spes) nimium sapit avaritiam, tollitque liberalitatem, quam Patres & fideles in eleëmofynæ largitione recognoscunt. Immo sic præceptum gratuitæ eleëmofynæ nunquam obligaret (quod nec pium, nec præctice probabile, affirmat *Suarez d. 7. sect. 5. num. 2.*) cum onus istud conditionatum tollat rationem gratuitæ omnino donationis. Deinde frivola est & nulla obligatio, cui satisfaciendi nulla spes. *Ridicu-*

56. *An re & spe pauperi sufficiat succurrere mutui, venditione dilatà solutione &c.*

Varii afferunt. Nonnulli cum aliqua limitatione.

57. *Communior sententia negat.*

Probat.

58. *Ne quidem obligatio conditionalis in casu fortuitæ lautioris fortunæ est imponenda.*

Qu. III. An, Quando & Qualiter Obliget Præceptum Eleëm. 231.

Ridiculum quoque foret imponere restituendi obligationem pro rebus plerumque levibus, quæ communibus necessitatibus pauperum impenduntur, nec ab iis facile restitui possunt. In hunc delictique finem auctor naturæ dat bona temporalia, ut hoc modo indigentis pauperum succurratur,

Secus esset in casu, quo quis non est re & spe pauper, sed solum pro hoc loco aut tempore a qua re indiget, habens alibi bona sufficientia aut certam eorum spem; prout quandoque existentes in alienis terris defectu cambiorum sunt in gravi necessitate. Hi enim non sunt simpliciter pauperes, aut absolute indigentes, sed pro determinato tempore & loco: quibus proinde satisficit mutuo, venditione cum dilata solutione, similive modo. Prout Jacob fratri esurienti cibum vendidit *Gen. 25.* & Joseph Egyptiis pro frumento tradito terras eorum accepit *Gen. 41. & 42.* & Tobias Gabelo sub chirographo mutuum dedit *Tob. 4.* qui nimirum aliunde bona habentes non erant absolute & simpliciter pauperes. Præterea si indigentia non exigit dominium, sed tantum usum temporalem rei, certum est sufficere concessionem, solum usum v.g. equi ad figam necessariam &c.

Si denique alienatione rei donans incidere in gravem necessitatem, sufficit patienti extremam necessitatem rem mutuo dare, etsi proximis per hoc in gravem quoque necessitatem incidere, quo hac in parte potioris est alter conditionis: secus si proximis reincideret in necessitatem extremam.

Pet. II. An constituto in extrema vel gravi necessitate liceat clam aut invito domino surripere sibi necessaria? Resp. in extrema necessitate ex communi Doctorum sententia id licere, quando saltem aliter non possunt necessaria haberi: idque ob strictissimum jus conservandi vitam suam, ratione cujus dominus non præsumitur, neque potest esse rationabiliter invitus; ratione cujus similiter in necessitate extrema omnia debent esse communia. Intelligit semper in casu, quo alter non est, aut poperetur in pari necessitate.

Nihilominus si amicabile petitione prævia potest res necessaria obtineri, ipsa debet præmitti: non enim licet surripere aliena, quando propria possunt haberi per donationem. Merito etiam dominus est rationabiliter invitus ob talem agendi modum. Neque illum modum necessitas extrema exigit pro cuius solum exigentia & terminis communis sunt temporalia bona. Quamvis si petitio omittatur, non sit juxta *Wiggers quest. 32. art. 6. nu. 51.* onus restituendi, ob substantiam rei nihilominus debitam donari. Quamvis etiam omisso petitionis veluti continens inordinationem in solo modo non appareat *Lessio l. 2.*

c. 12. dub. 12. num. 66. mortalis.

An autem in necessitate valde gravi v.g. famis, nuditatis &c. sit licitum aliena surripere invito domino, controversum est. Nec improbabiler asserunt *Navarrus, Lessius, Coninck* & plurimi alii; eò quod merito videatur calus iste ob exigentiam rationis & boni communis in divisione bonorum tacite exceptus seu non comprehensus: adeoque dives ipse supponatur obligatus esse tali casu elemosynam præstare, qui proinde si nolit, videri potest pauper sibi ipsi providere posse utpote divite irrationabiliter invito. Nec obstat *c. Siquis 3. de furtis* ubi imponitur poenitentia furanti in gravi necessitate. Nam non constat esse sermonem de gravi, & non potius de communi necessitate; aut si de gravi, cui non potuerit debitam petitione prævia succurri. Quo dato, non esset alia solutio, quam quod poenitentia imponatur ob quamdam peccati similitudinem. Ut interim non omittam esse Canonem desumptum non ex Decreto alicujus Pontificis vel Concilii, sed ex Poenitentiali Theodori Archiepiscopi Cantuariensis.

Observat tamen *Wiggers num. 55.* non cenferi gravem vel extremam necessitatem, quam diu mendicando potest accipi quantum sufficiat necessitati sublevandæ. Quod citatis *Titelmanno in Psal. 36. Navarros ad c. Quiescamus dist. 42. n. 35.* (quibus alii accedunt) extendit ad virum honestum, qui magnum sibi dedecus reputat mendicare, nec aliter quam mendicandis potest necessitati suæ providere: eò quod pudor iste non videatur in tali casu sanctus & Christianus, sed potius (ut videtur astrictum *Navarro*) vana superbia: cum vir bonus cogitare deberet, non absque divina providentia (cui se conformare merito oporteret) hujusmodi necessitatem obvenire, sive ad purgationem peccatorum, sive ad virtutis exercitium. Quamquam in delectu pauperum sublevandorum sit habenda ratio verecundia, quæ ingeniosos prodit natales, quando nobis innotescit, ut ex *Ambrosio l. 1. offic. c. 30.* notat *Wiggers supra.* Estque indubie sanctum & saluberrimum consilium juxta præfatam doctrinam se in praxi gerere; & oppositum subjaceret periculis inconvenientiæ in republica. Quamvis *Bannez q. 32. art. 7.* & alii excusent talem necessariam surripientem; eò quod videatur suæ necessitati posse providere, non incidendo in aliam gravem necessitatem, qualis censetur, si vir honestus seu nobilis cogatur mendicare. Aliis tamen non apparet tantum malum in hoc, quod vir honestus secretò necessitates suas indicet & sublevari petat. Quod quidem hæc miseris temporibus à quam plurimis fieri novimus.

61.
An idem sit licitum in valde gravi necessitate.

62.

An vir honestus reneatur mendicare, si aliud non possit nisi surripiendo necessitati providere.

QUEST.

QUESTIO V.

Quid Correptio Fraternalis, An, Quos & Circa Quod Obiectum Obliget?

63. Correptio fraternalis cur sapè correptio vocetur.

CORREPTIO fraternalis, inter eleemolynas spirituales famosior, à Scholasticis sæpe vocatur Correptio, ratione scilicet finis seu effectus Correptionis, qui est emendatio proximi, quam intendit, & quæ tum in se est, facit is, qui corripit. Debemus namque amando corripere, non nocendi aviditate, sed studio corrigendi, ut rectè dixit Augustinus serm. 16. de Verbis Domini. Itaque fraternalis correptio est admonitio (perinde, an verbo, scripto, aut aliis signis fiat) proximi ordinata ad ejusdem emendationem & salutem. Distinguitur à juridica, quæ spectat justitiam vindicativam, & convenit habentibus jurisdictionem, cum fraternalis respiciat bonum & salutem ipsius proximi, competatque etiam privatis, tum in pares, tum in minores, tum in superiores.

Quid ipsa sit.

Quid distinguitur à juridicali.

64. Cedit sub præceptum.

Probatur auctoritatibus.

Correptionem fraternalis cadere sub præceptum affirmativum, certum est apud omnes. Et colligitur ex Math. 18. Si peccaverit in te frater tuus, vade, & corripere eum. Idem repetitur Luca 17. Et Levitici 19. dicitur: Non oderis fratrem tuum in corde tuo, dissimulando exterius offensam & interitum, rancorem, sed publice seu aperte argue eum, perducendo ita illum ad delicti notitiam & emendam, ne habeas super illo peccatum, negligendo scilicet ejus peccatum, & non corripiendo. Similiter Eccli. 19. sæpe ingeminatur: Corripe amicum, Corripe proximum. Et c. Tam sacerdotes 24. q. 3. ex Anacleto Papa Epist. 3. refertur: Tam sacerdotes, quam reliqui fideles omnes suam curam habere debent de his, qui peccant, quatenus eorum redargutione aut corrigantur à peccatis, aut si incorrigibiles apparuerint, ab Ecclesia separentur. Consonant quoque Patres. Sufficiat nobis illud Augustini serm. 16. de Verbis Domini c. 4. Tu vulnus fratris tui conseruisti? Tu eum vides perire, vel perisse, & negligis? Pejor es tacendo, quam ille convitiando.

65. Et ratione.

Fundatur hoc præceptum in illo charitatis: Diliges proximum tuum, sicut te ipsum. Te ipsum autem amare debes, procurando, ne animam perdas peccato. Similiter si vi præcepti charitatis seu misericordie tenemur, quantum commodè possumus, sublevare miseriam corporalem proximi, quàm magis spiritualem, quæ est peccatum, quod correptione supponitur velut unico medio averendum. Denique ex charitate Dei debemus impedire & avertere offensam, & injurias alias, si commodè possumus.

Nec constat, quòd peccatum sit miseria proximo voluntaria: nam ab hac ipsa voluntate debemus proximum, si commodè possumus, removere; præsertim cum pravæ cupiditatis compedibus anima adstricta non parvam patiatur difficultatem seu necessitatem, à qua desideramus absolvi, dum oramus: De necessitatibus meis erue me Domine. In necessitate corporali non tenemur succurrere de bonis nostris, si alter propriis non careat, cum tunc nostris non indigeat: at in necessitate spirituali proximus ut emendetur, indiget nostris monitis, quæ proinde adhibere tenemur; præsertim dum ex ignorantia aut passione proximus peccat. Accedit Charitas Dei, quæ urget, ut ejus honor conservando intendamus.

66. Occurritur obiecti.

Ex dictis satis patet actum correptionis fraternalis, veluti eleemolynam spiritualem, etsi possit imperari ex motivo diversarum virtutum, in quarum materia versatur peccatum corrigendum in proximo; proprie tamen & per se, ac velut ex natura sua esse actum virtutis charitatis seu misericordie, quæ inclinat ad sublevandam proximi miseriam.

67. Correptio est actus charitatis.

Patet etiam correptionem fraternalis obligare ex virtute charitatis: tum Dei, tum proximi, quæ urget, ut malum Dei & proximi impediamus & propulsemus, quantum commodè possumus. Estque communis Doctorum cum D. Thoma q. 33. art. 1. sententia: etsi pauci voluerint obligationem oriri ex virtute cui peccatum proximi advertatur, adeoque esse variam pro varietate peccatorum. Quod præterea refutatur: nam etsi virtus v.g. justitiæ me possit inclinare ad impediendum furtum proximi, virtus castitatis ad impediendam proximi fornicationem &c. non tamen ipsa me obligat, sed charitas. Ideoque communis iudicio non est injustus, aut incontinens, qui præ timore aut negligentia prædicta peccata in aliis impedire vel corripere omittit, sed justus & castus manere potest. Nihilominus cum præceptum hoc sit de actu externo, constat per hunc obligationem satisfieri, etsi procedat ex alio motivo quam misericordie: sicut satisfit præcepto jejunii, ex quovis motivo quis jejundet. In superioribus autem ratione officii est specialis obligatio, quam alii ex justitia, alii ex fidelitate oriri volunt: debetque hæc circumstantia in confessione explicari. Quod etiam solet extendi ad parentes, maritum &c.

68. Et ex virtute charitatis obligat, sic ut enim deservit sit proprium peccatum tum charitatem.

Præceptum hoc obligat per se loquendo omnes ad corripendum aptos, ex quorum scilicet correptione potest sperari emendatio proximi correptione indigentis: uti omnes concernit præceptum dilectionis Dei & proximi, atque aded averendi mala utriusque. Nec est ratio aliquem excipiendi. Quare nec peccatores sunt excludendi, etsi alioquin minus apti ad corripendum, præsertim

69. Quis debet corripere proximum?